

הספריה על שם הרמב"ם בתל-אביב

בשנת תרצ"ה במלאת שמונה מאות שנה להולדת הרמב"ם יסד ועד הקהלה לתל-אביביפו ספריה על שמו. שם גדול התורה והמדע שנקרא על המוסד הוא בטוי המגמה לרכז בו הספרות התורנית וגם המדעית לכל ענפיה ומקצועותיה בעברית וגם בשפות לועזיות. בלי כל רכוש יסודי של ספרים בלי כל תקציב — בשנים הראשונות — לרכישתם קמה ספריה גדולה לתורה ומדע היהדות. שנות המאורעות והמלחמה הפריעו בהרבה להתפתחות המוסד, ועל כל זה מכילה הספריה כעת לערך עשרים וחמשת אלפים כרכים, מהם הרבה יקרי-מציאות, אינוקובלים וכתבי-יד יקרים.

הספרים מסודרים ומאורגנים באופן המקיל את השמוש לקהל המבקרים המגוון מכל החוגים. כרטיסייה משולשת לכל ספר. לפי שם הספר, שם המחבר ולפי הענין מאפשרת לקורא למצא את מבוקשו בכמה דרכים. כרטיסים מיוחדים נערכו לעשרות אלפי מאמרים היסטוריים ותורניים שנדפסו ביותר מאלפים כרכים של קבצים ומאספים שונים, ספרי יובל וזכרון, שנתונים, ירחונים ושבועונים; וכן נכתבו כרטיסים למאמרים ספרותיים הנמצאים בעתונות היומית החרדית. גם אנשי מקצוע הבקיאים בענינים מוצאים הומר רב במקורות שלא יכלו מקודם לשאוב מהם.

ואלה הם האוספים העיקריים שנבלעו בספריה הרמב"ם: ספרים מספריית בית-המדרש לרבנים בברלין, ספריית הרב מאיר חנוך בן-ישי, ספריית הרב אליהו אהרן מילייקובסקי, ספריית הר' פיסיוק, ספרים מספריית פרופ. שלמה ליבן מפראג, ספרים מספריית הר' יעקב גונדהייט, שארית ספריתו של הרב דובר כהנא-שפירא מקובנו.

הספרים נחלקים לפי מקצועות כדלהלן:

1761	יז. ארץ ישראל	60	א. כתבי יד
1262	יח. דרוש ואגדה	461	ב. תנ"ך ומפרשיו
214	יט. שירת ימי הביניים	86	ג. גנזיים ותרגומים
269	כ. שפה ודקדוק	329	ד. לחקר התנ"ך
1279	כא. היסטוריה	2120	ה. תלמוד ומפרשיו
692	כב. ביוגרפיה	228	ו. מדרשי הלכה ואגדה
2390	כג. קבצים	779	ז. לחקר התלמוד והמדרש
223	כד. ספרי יובל וזכרון	142	ח. מספרות הגאונים
177	כה. כתות	515	ט. מיימוניה

188	כו. ספרי שמוש	406	י. תפלות ופיוטים
204	כז. מדעי הטבע	1044	יא. שאלות ותשובות
290	כח. פולקלור ופדגוגיה	1323	יב. פסקי הלכה
773	כט. ספרות יפה	336	יג. קבלה
254	ל. ביבליוגרפיה	492	יד. חסידות
3.300	לא. כלליים, ושונות	360	טו. מוסר
22.757	סך הכל	900	טז. חקירה ופילוסופיה

שהם בערך 25 אלף כרכים ויותר

הספרים נקראים בכתלי הבית ואינם ניתנים להשאלת חוץ. השרות לקוראים הוא חנם ואין דמי־קריאה נגבים מהם.

מלבד הידיעות הביבליוגרפיות העומדות לרשות כל מבקר בקטלוגים השונים, ניתנת לכל דורש הדרכה מתאימה. חוקרים וסופרים מקבלים ידיעות על הנושא שהם מתעניינים בו, ובוזת מתקרבת הספריה לדרגת בית מדרש לתורה ולחכמת ישראל.

בשנה האחרונה רוכז אוסף מעניין של תמונות גדולי וחכמי ישראל. האוסף מכיל כבר תמונות של אלפיים אישים בישראל. כרטיסיה מיוחדת שנרשמו בה תאריכים ביוגרפיים וביבליוגרפיים ושנספחו לה הערכות על האיש שנתפרסמו במאספים ועתונים שונים משלים את אוסף התמונות רב הענין.

הספריה עומדת עכשיו לצלם כתבי יד עתיקים מספריות העולם במקצע התורה ומדעי היהדות, ומשתדלת להשלים אוספים מיוחדים של מפרשי התלמוד והספרות על הרמב"ם וספריו.

אחרי מציאת הקהלה והעיריה עברה הספריה לרשות העיריה. המנהל הוא הרב ראובן מרגליות, הספן דר. עזריאל הילדסהיימר, והעוזר הרב שבתי סגל.

ג. ת.

ידיעות המדור לספריות

בימים ג'—ח בתמוז תש"י — 18—23 ביוני 1950, התקיים מחזור ג של הקורס לספרנים מטעם המרכז לתרבות. בבית הספר לפעילי ההסתדרות בתל־אביב. בקורס השתתפו 29 איש רובם הגדול ממשקי ההתישבות העובדת. הרצו:

- (רב סזן — 6 שעות) ;
  - (יעקב מלכין — 4 שעות) ;
  - (אלכס בין — 2 שעות) ;
  - (ש. אביצור — 2 שעות) ;
  - (ד"ר בר־דיין — 4 שעות) ;
  - (א. גורודינסקי — 1 שעה) ;
  - (ש. שונמי — 1 שעה) ;
  - (סופיה יודין — 5 שעות) ;
  - (ראובן לוי — 11 שעות) ;
  - (מאיר בן־יהודה — 4 שעות)
- בס"ה 40 שעות.

- ספרות מקורית ותרגומים
- הספרות העברית הצעירה בישראל
- הספרות הציונית
- ידיעת הארץ
- ספרות הילדים וספריות ילדים
- הספן והספריה
- הורבן הספר היהודי באירופה
- תורת הקיטלוג עם אימונים
- הטכניקה הספרייתית
- הטפול בספר, הספן והכורך

כמו כן בקרו משתתפי הקורס בספריה המרכזית והגנוך שע"י משרד הממשלה וקבלו הסברים והדגמות לשיטת העבודה הנהוגה בספריה ואופן העבודה בצלומי מסמכים והעתקים. עם הביקור במשרד הנ"ל היא הגיעה הקורס לסיומו.

בקרית ספרים

בדורנו. המסדרים סרו מן הדרך המקובלת בביבליוגרפיה אישית, ולא סידרו את החומר בסדר כרונולוגי, כי אם בחרו בשיטה מקצור עית ומיינו את הערכים מיון עניני. בדרך זו השכילו להציג לפנינו את ריבקינד הרבי-גוני, אשר ידיו רב לו בכמה וכמה מקצועות, ובתוכם הביבליוגרפיה וידיעת הספר העברי.

ענין מיוחד אנו מוצאים בפרק „עזרה לסופרים וחוקרים“, המונה את החיבורים — כשמוגים במספר — בהם מביעים מחברים את תודתם על העזרה שהוגשה להם. תעודת-כבוד נאה לספרן בישראל, אשר הגורל זימן אותו למרכז הרחוני הגדול ביותר אשר בגולה. אך מי כמונו הספרנים יודע, שלא כל המחברים נוהגים לציין את עזרת הספרן בחיבוריהם; ודומני שלא נחטא לאמת אם נוסיף עליהם כהנה וכהנה (וביחוד כשהכתוב מדבר באדם בעל נדבנות רוחנית היוצאת מגדר הרגיל).

בפרק „עם הרשימה והאיש“ נותן מ. קוסובר סקירה מעניינת על חיבורי בעל היובל. את הפרק „הספרן ואיש הספר“, שבראש הביבליוגרפיה, מן הראוי שיקרא כל ספרן עברי, והצעירים במיוחד. פרשה נאה של מסירות ואהבה בלי מצרים למקצוע הספר והספרנות מצאה תיאור בדפים אלה.

ש. שונמי

מנחה ליצחק

שנה לכהונת 1909 בישראל; ביבליוגרפיה של כתיבי יצחק ריבקינד, ערוכה בידי מרדכי קוסובר — אברהם דוקר. גיורזק, איגוד הספרנים היהודים, תש"ט — שנה ב' למדינת ישראל. 81, xv ע', פורטרטיים. 378 ערכים.

לכה יצחק ריבקינד, הספרן והביבליוגרף, ירשימת כתביו נערכה בידי מאמנות, בידי אנשים היודעים את המלאכה ושולטים בחומר המגוון אשר לפניהם. ביבליוגרפיה זו של כתיבי ריבקינד היא מהמשובחות שבביבליוגרפיות הישראליות, יד מקצועית ניכרת בה ככל פרטי העריכה וההדפסה. האותיות הש"י ית לצורותיהן, הרוחחים והשורות, הדר הדפוס וגוי הספר בכללו — הכל אומר יחס יחיד הבנה למעיין, ואף יחס של חיבה והעריצה לבעל היובל. אך לא רק הדר היצוני יש כאן, אלא גם דיוק קפדני בפרטים והערות באירות עינים ומראי-מקומות מאלפים. ובר עזרת „אשת חבר“, הגב' יהודית ריבקינד, שישיתפה פעולה הושגה כנראה גם שלמות, דבר שלא כל הביבליוגרפיות נתברכו בו. רשימה זו, על 378 ערכיה, פורשת לפנינו ידיעות יחיים של איש רב-פעלים ועשירי-מעש, והוא אחד מטובי הספרנים והביבליוגרפים